

Belastning, genus och hälsa i arbetslivet

Svend Erik Mathiassen, Charlotte Lewis
Centrum för belastningsskadeforskning, Högskolan i Gävle

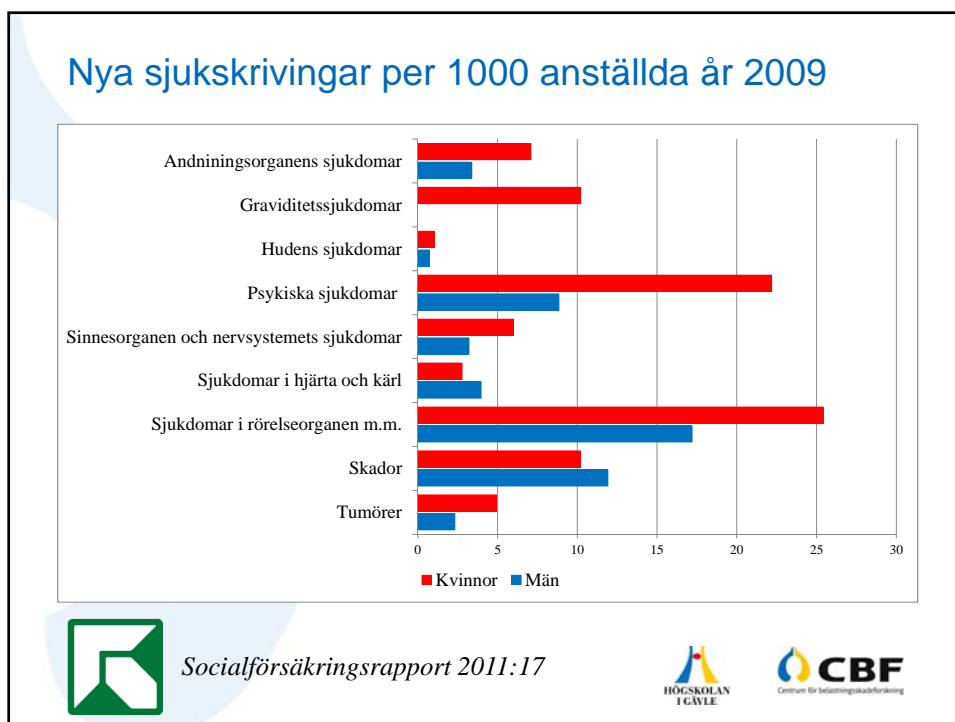
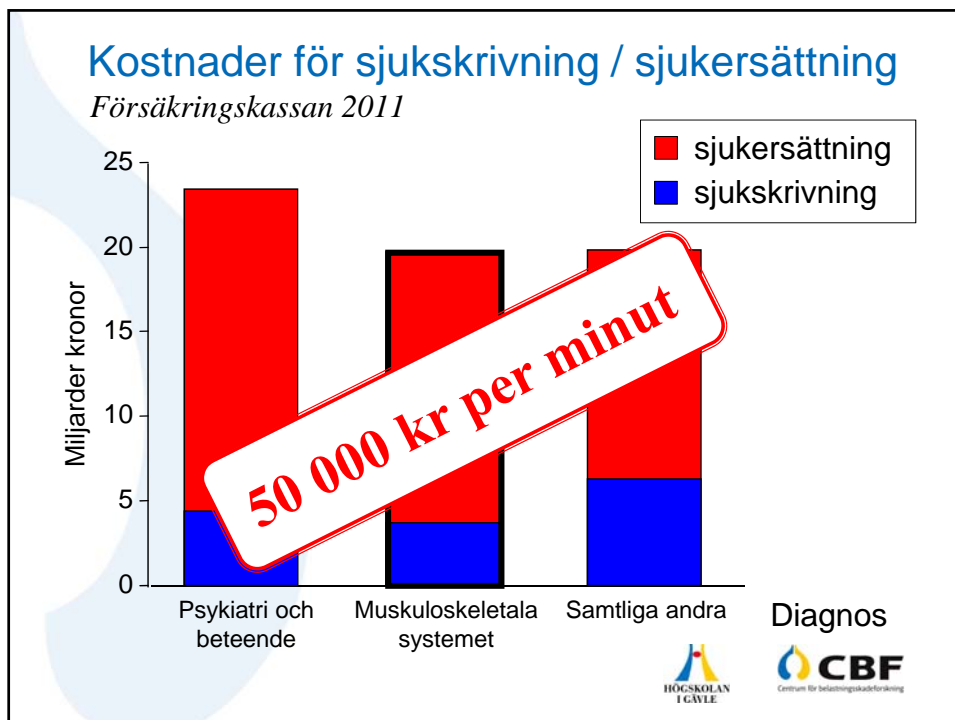
Belastning, genus och hälsa
i arbetslivet

Kunskaps
sammanställning

ARBETSMILJÖ
VERKET

Rapport 2013:9

Arbetsorsakade besvär enligt anledning

Andel sysselsatta med besvär under senaste 12 månaderna, %

	Kvinnor	Män
buller	0,9	0,9
vibrationer	0,1	0,3
värme, kyla, drag etc.	0,5	0,4
ämnen från växter/djur	0,3	0,1
kemiska ämnen	0,5	0,5
påfrestande arbetsställningar	6,4	5,7
korta, upprepade arbetsmoment	2,6	1,8
tung manuell hantering	4,2	4,1
arbete vid bildskärm/pc	2,3	1,3
mobbing, trakasserier	0,5	0,2
hot eller våld	0,5	0,3
stress, psykiska påfrestningar	10,5	5,6

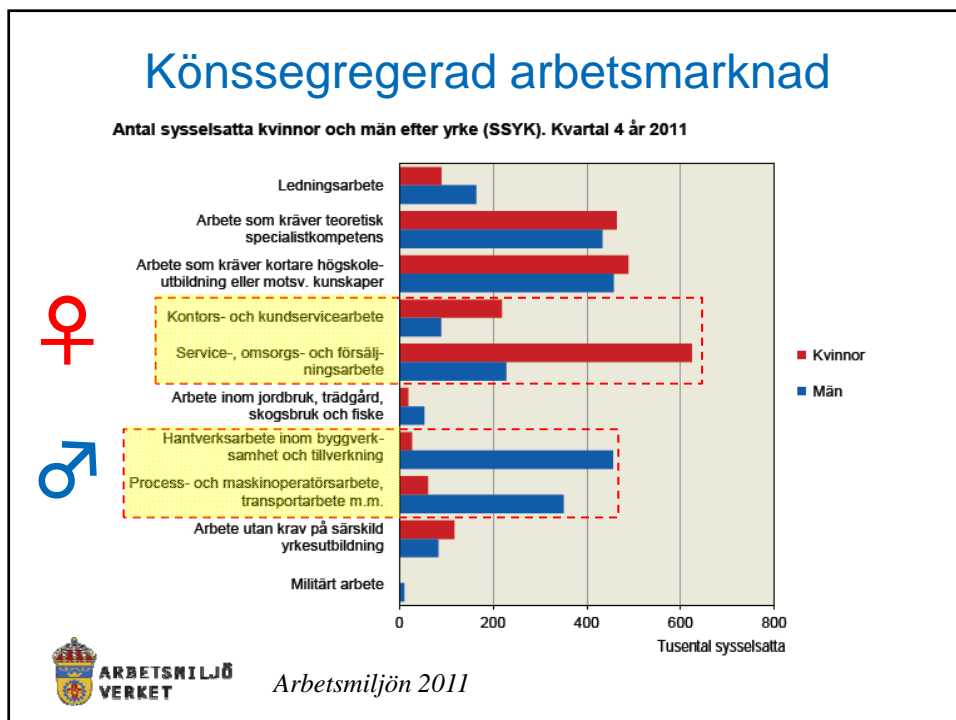
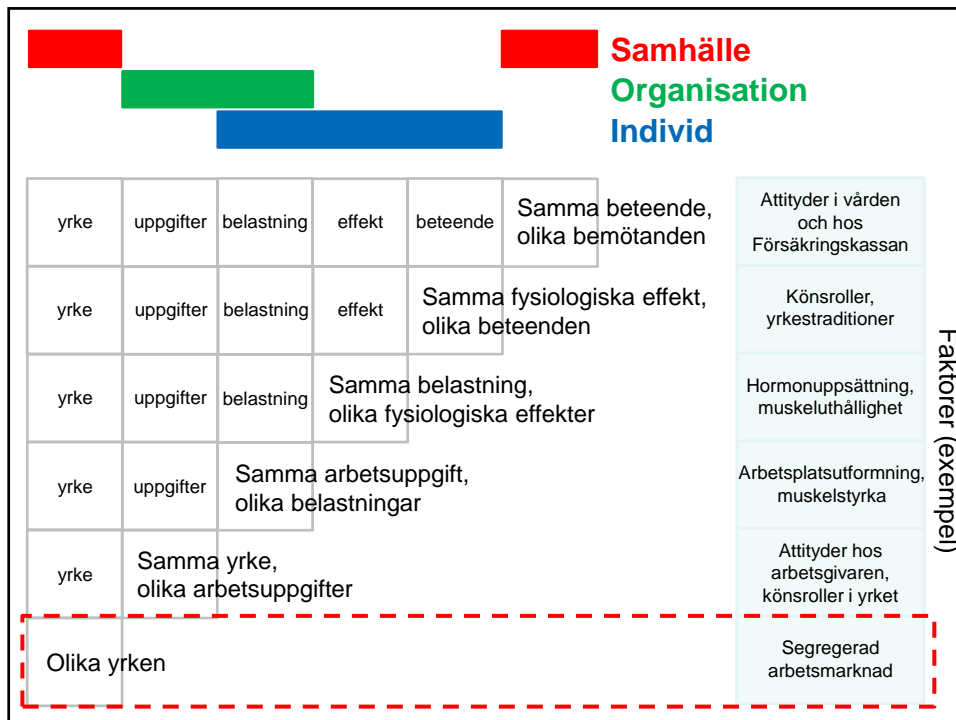
ARBETSMILJÖ
VERKET

Arbetsorsakade besvär 2012

Varför

Belastningar i typiska yrken

Kvinnor

- Repetitiva rörelser
- Lyft
- Stress och psykiskt ansträngande arbete

Män

- Lyft
- Tungt kroppsligt arbete
- Vibrationer

**ARBETSMILJÖ
VERKET**

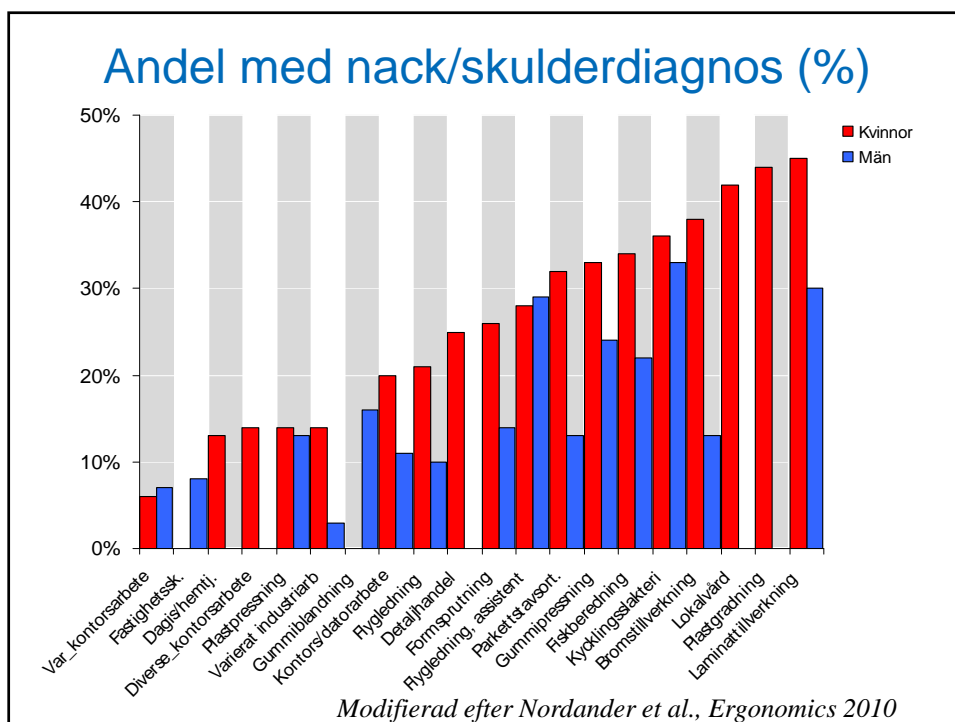
Arbetsmiljön 2011

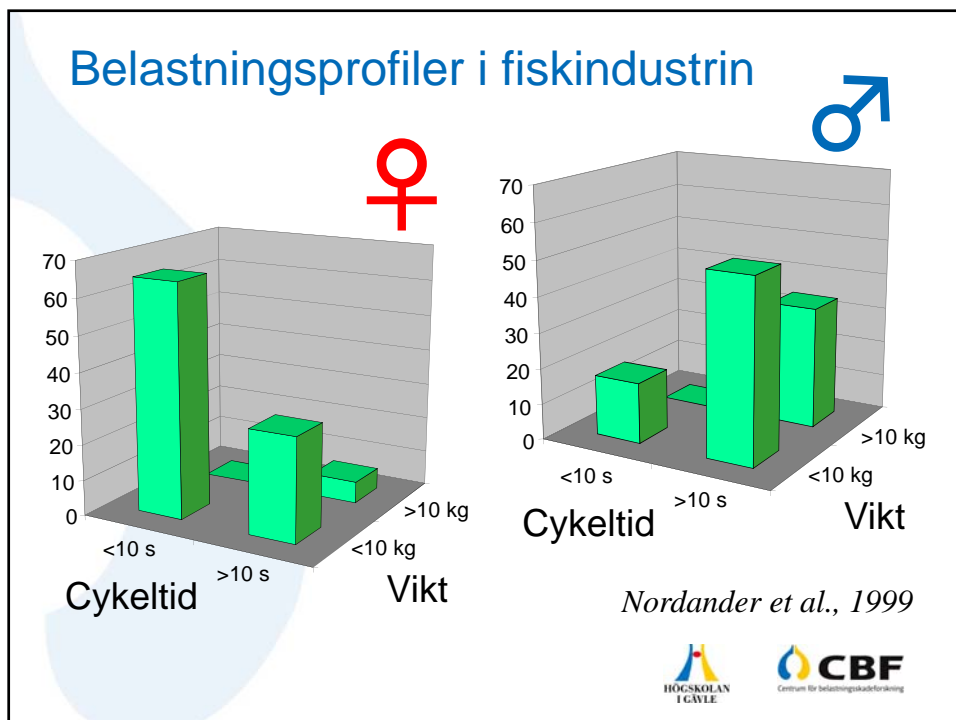
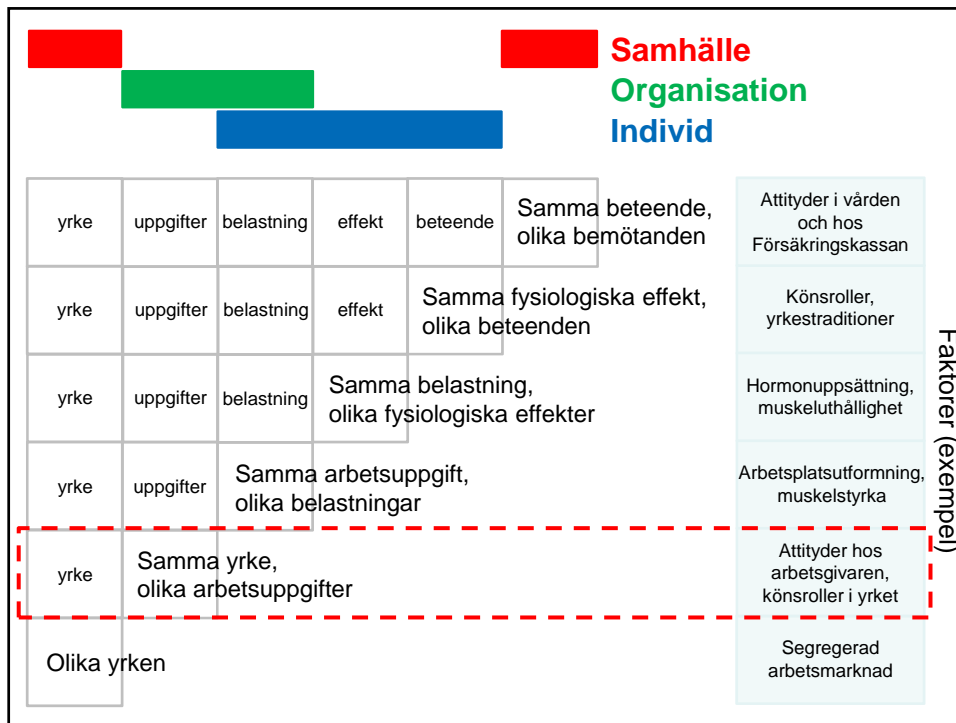

**HÖGSKOLAN
I GÄVLE**

CBF
Centrum för belastningskvalitetsforskning

Samma yrke, olika arbetsuppgifter?

- Kvinnor mer repetitiva rörelser; mindre variation
Män mer tunga lyft, manuell hantering, fordonskörning, handverktyg; mer variation
 - Trädgårdsmästare
(Messing et al., 1994)
 - Städare
(Calvet, 2002; Messing et al., 1998)
 - Livsmedelsindustri
(Mergler et al., 1987; Messing et al., 1998; Nordander et al., 1999)
 - Montering
(Dahlberg et al 2004, Fransson-Hall et al., 1995)
 - Kontorsarbete
(Karlqvist 2002; Blangsted et al., 2003; Hooftman et al., 2005)

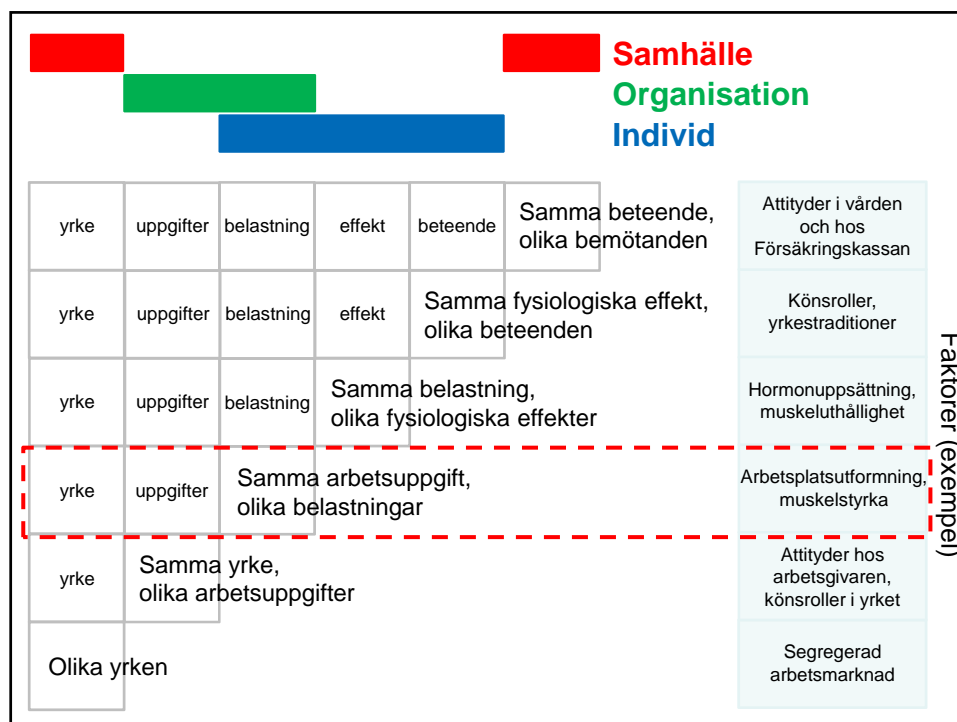

Könssegregerade arbetsuppgifter – beroende av yrket

- I kvinnodominerade yrken:
Kvinnor mer tunga uppgifter, män mer stillasittande, datorarbete, och arbete med maskiner
- I mansdominerade yrken:
Kvinnor mer stillasittande, datorarbete, och repetitiva uppgifter
- Kvinnor arbetar mer med människor än män på både mans- och kvinnodominerade arbetsplatser

Karlqvist et al., 2012

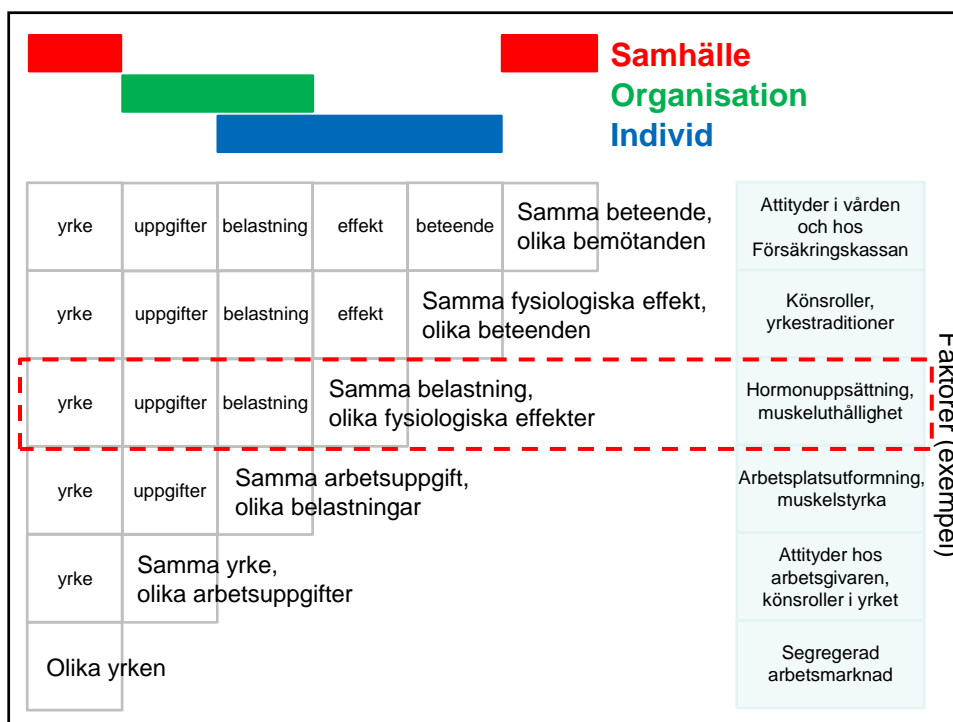

Samma uppgifter, olika belastning? storlek och arbetsställningar

- Kvinnor ca: 90 % av mäns kroppslängd
- Kvinnor mer extrema arbetsställningar
 - **Industri**
(Dahlberg 2004; Kennedy och Koehoorn, 2003; O'Sullivan och Gallwey 2002; Messing et al., 1998)
 - **Kontorsarbete**
(Karlqvist et al., 1998; Won et al., 2009; Wahlström et al., 2000; Arvidsson et al., 2006)

Samma uppgifter, olika belastning? Styrka och muskelaktivitet

- Kvinnors styrka ca: 60 % av mäns
- Kvinnor något högre muskelaktivitet
 - repetitivt arbete
(Johansen et al., 2013; Nordander et al., 2008)
 - datorarbete
(Wahlström et al., 2000; Won et al., 2009; Yang och Cho, 2012)

Samma belastning, olika effekter? Uthållighet och muskeltrötthet

- Kvinnor mer uthålliga än män vid statisk muskelaktivitet på 20-70 % av max
 - Ländrygg, lår, arm, hand/tumme
(Fulco et al., 1999; Maughan et al., 1986; West et al., 1995; Yoon et al., 2007; Hunter och Enoka, 2001)
- Ingen könsskillnad vid arbete över 80 % av max
 - Lår, arm, tumme
(Ditor och Hicks, 2000; Maughan et al., 1986; Yoon et al., 2007)
- Ingen könsskillnad vid dynamiskt muskelarbete
 - Ländrygg, överarm, lår
(Clark et al., 2003; Senefeld et al., 2013)

Smärta

- Kvinnor känsligare för flera typer av påförd smärta
 - Tryck, värme, kyla
(Fillingim et al., 2009; Racine et al., 2012)
 - Elektriskt stimulering, injektion av saltlösning, strypt blodflöde
(Fillingim et al., 2009)
- Hormoner påverkar i viss grad, men osäkert hur
(Fillingim et al., 2009)
 - Skillnad i smärtförekomst innan och efter puberteten
 - Smärta varierar med menstruationscykeln
 - Migränförekomst minskar under graviditet

						Samhälle Organisation Individ
yrke	uppgifter	belastning	effekt	beteende	Samma beteende, olika bemötanden	Attityder i vården och hos Försäkringskassan
yrke	uppgifter	belastning	effekt	Samma fysiologiska effekt, olika beteenden		Könsroller, yrkestraditioner
yrke	uppgifter	belastning	Samma belastning, olika fysiologiska effekter			Hormonuppsättning, muskeluthållighet
yrke	uppgifter	Samma arbetsuppgift, olika belastningar				Arbetsplatsutformning, muskelstyrka
yrke	Samma yrke, olika arbetsuppgifter					Attityder hos arbetsgivaren, könsroller i yrket
Olika yrken						Segregerad arbetsmarknad

Inte vår rapport

Faktorer (exempel)

Sammanfattning

- Män och kvinnor har olika uppgifter inom samma yrken. Detta är en **väsentlig** förklaring till skillnader i belastningsrelaterad ohälsa mellan män och kvinnor.
- Män och kvinnor belastas olika vid samma uppgift. Detta är en **viktig** förklaring till skillnader i belastningsrelaterad ohälsa mellan män och kvinnor.
- Män och kvinnor har olika fysiologiska reaktioner på samma belastning. Men detta kan **inte i någon särskild omfattning** förklara skillnader i belastningsrelaterad ohälsa mellan män och kvinnor.

Tack!

